

UTMARK I OPPALA

Arkeologisk utredning

Oppala 22:1
Hille socken
Gävle kommun
Gästrikland

Ida Åhlin

Utmark i Oppala

Arkeologisk utredning

Oppala 22:1

Hille socken

Gävle kommun

Gästrikland

Rapport 2025:15

Ida Åhlin

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2025

Omslagsbild: Kolarkojan i L2025:2333. Foto: Ida Åhlin.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC-BY, undantag kartmaterialet: ©

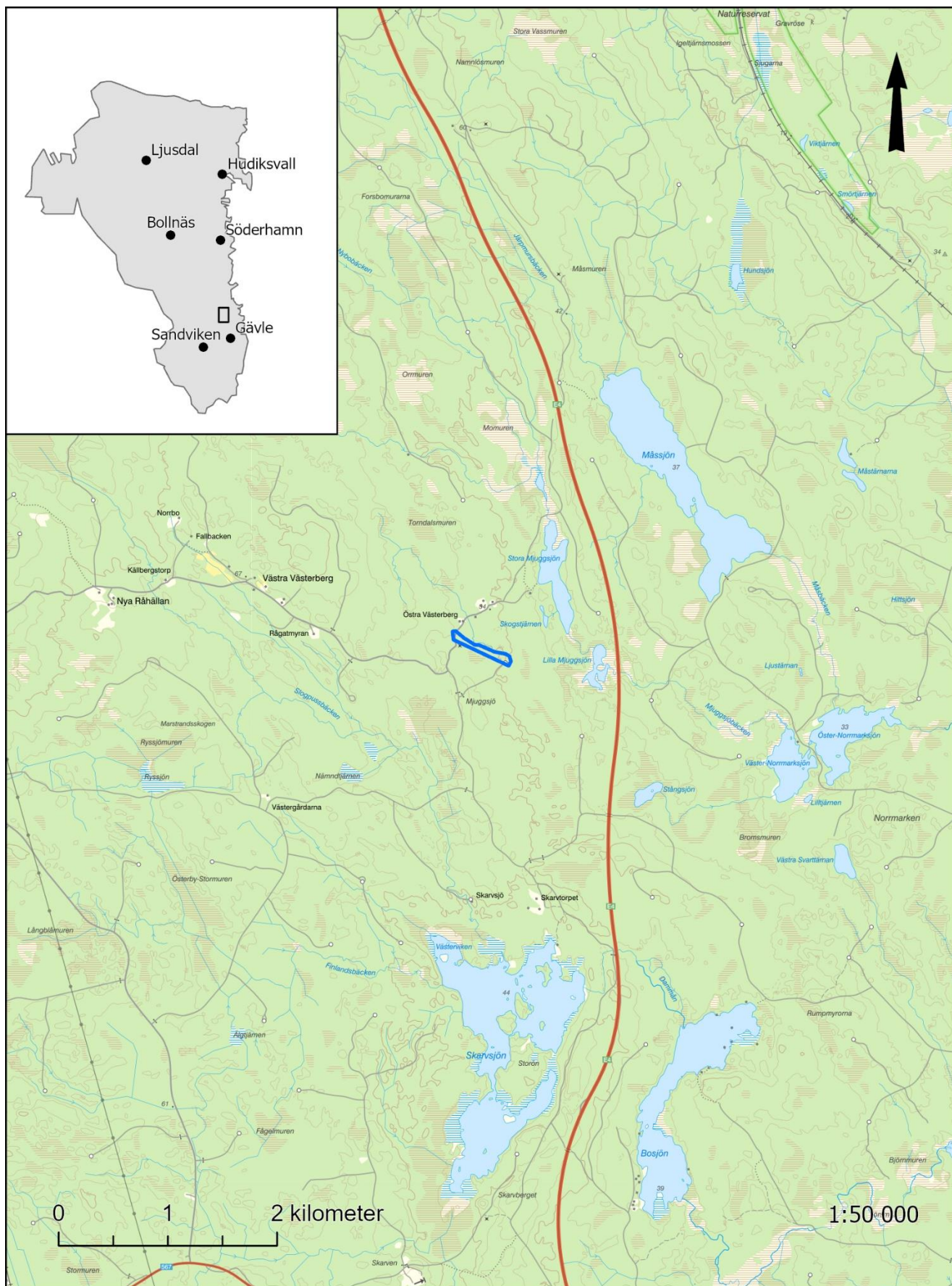
Lantmäteriet, dnr I2018/00110.

ISSN 0281–3181

Print: Trycktrean

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Syfte och metod.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö.....	5
Resultat.....	6
Kart- och arkivstudier.....	6
Fältarbetet.....	7
Förslag på vidare åtgärder	13
Administrativa uppgifter	14
Referenser.....	14

Figur 1. Utdrag ur Lantmäteriets terrängkarta med utredningsområdet blåmarkerat.

Sammanfattning

Länsmuseet Gävleborg har gjort en arkeologisk utredning av ett cirka 36,2 hektar stort område, inom fastigheten Oppala 22:1, Hille socken i Gävle kommun, inför en ny luftledning. Syftet med utredningen var att avgöra om det finns okända fornlämningar inom området. Fältarbetet utfördes 10 april 2025.

En karta från 1806 visar bebyggelse i nordvästra delen av området, men inga spår av detta kunde ses okulärt vid utredningen. Troligen har eventuella lämningar förstörts av den som väg skär genom områdets västra del.

Vid utredningen påträffades ett område med fossil åkermark och ett område med skogsbrukslämningar bestående av en kolbotten efter resmila med tillhörande grund efter en kolarkoja. Lämningarna har fått den antikvariska bedömningen övrig kulturhistorisk lämning. En mindre sandig yta sågs som ett läge för en potentiell stenåldersboplats. Sex provgropar grävdes. Det framkom inga fynd eller anläggningar.

Inledning

Länsmuseet Gävleborg har utfört en arkeologisk utredning efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg, inom en del av fastigheten Oppala 22:1, Hille socken, Gävle kommun (dnr 2353-2025, 2025-03-31). Utredningsområdet var cirka 36,2 hektar stort. Utredningen gjordes inför Ellevio AB planer på att bygga en ny luftledning. Inga tidigare kända fornlämningar fanns inom området. Utredningen utfördes den 10 april 2025.

Syfte och metod

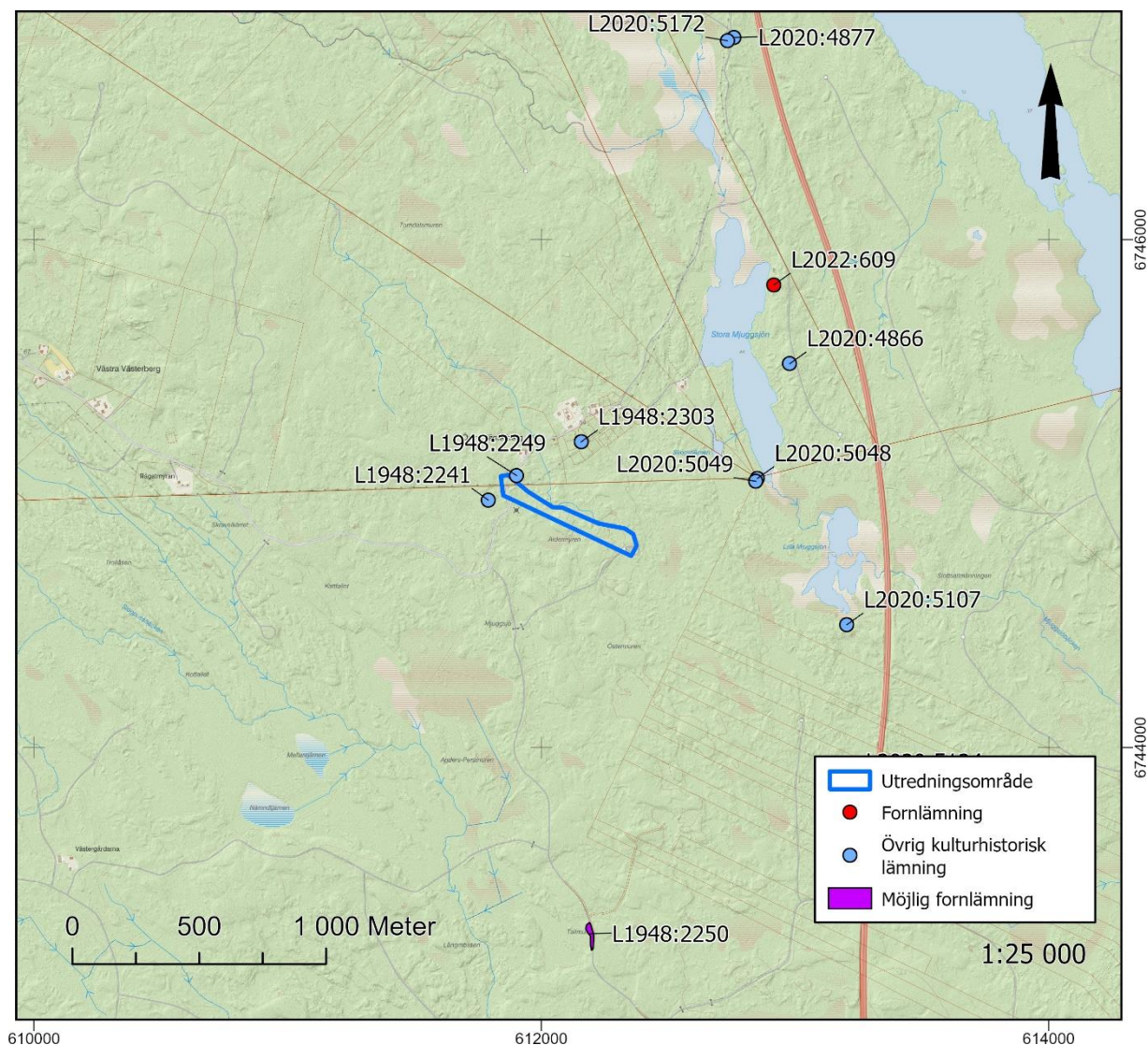
Syftet med utredningen var att söka efter eventuella fornlämningar inom utredningsområdet och dokumentera och registrera dessa. Inför fältarbetet gjordes kartstudier, genomgång av terrängskuggningen samt skog och historia-registret. Hela utredningsområdet har inventerats okulärt. På en liten sandig yta som sågs som ett potentiellt läge för stenåldersboplats, grävdes sex provgropar (cirka 0,3×0,3 meter) för att kunna bekräfta eller dementa boplats. Påträffade lämningar har beskrivits, fotograferats och mätts in med DGPS. Lämningarna har registrerats i Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregister (KMR).

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet är cirka 36,2 hektar stort och ligger cirka 55–60 meter över havet, i skogsmark. Norr om berörd yta rinner en å och söder om området ligger Aldermyren. Topografin inom själva utredningsområdet varierade mellan våtmark och blockrik moränmark.

I närområdet finns en neolitisk boplats (L2022:609) som ligger drygt 1 kilometer nordöst om undersökningsområdet. Det finns även en husgrund

(L1948:2241) i närheten, samt utmarkslämningar som tjärdalar (L1948:2249 och L1948:2303) och en kolningsanläggning (L2020:4866).

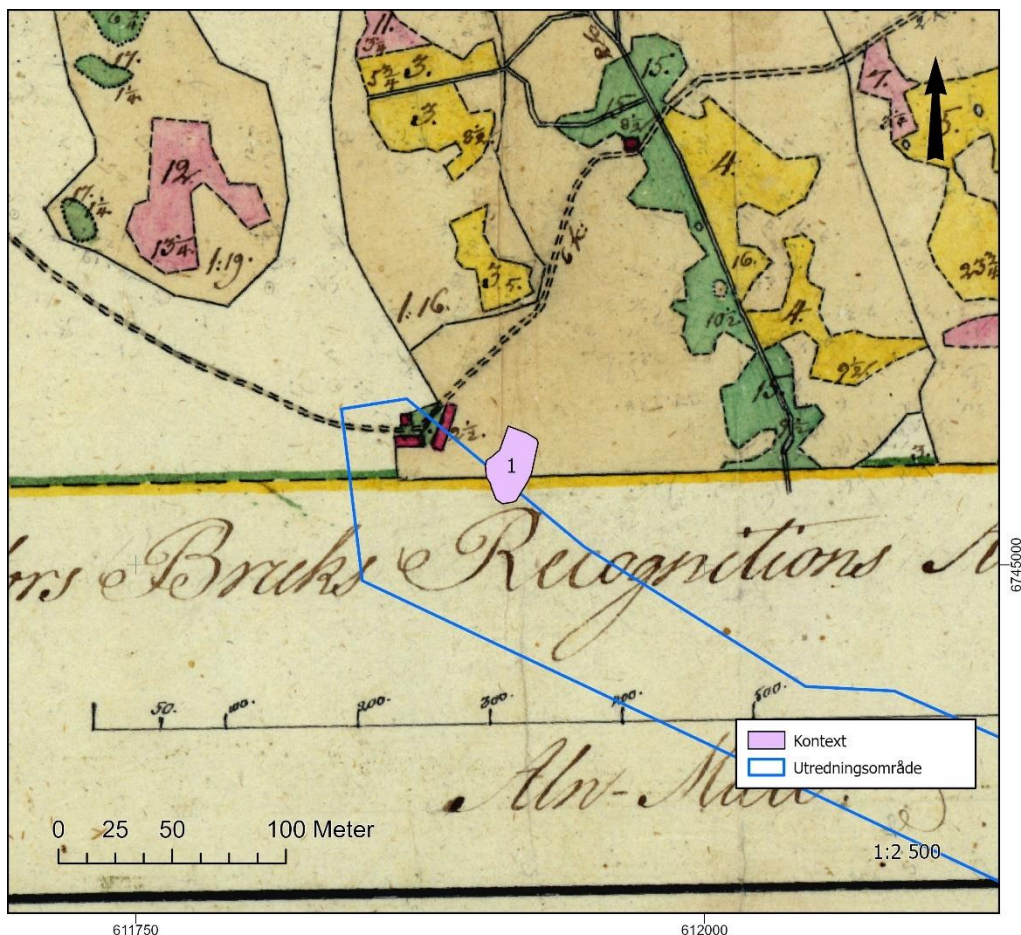

Figur 2 Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med närliggande lämningar markerade.

Resultat

Kart- och arkivstudier

Det finns få kartor som berör området eftersom det utgörs av utmark. På en karta från 1806 års avmätning finns några hus längst i den nordvästra delen av utredningsområdet (fig. 3). I utredningen påträffades ett område med fossil åkermark (objekt 1/L2025:2332). Åkern finns inte med på 1806 års karta och inte heller på ekonomiska kartan. Inga lämningar efter hus kunde hittas. Troligen beror detta på att en väg med djupa diken förstört de eventuella grunderna (jmf. fig. 3 och 4). I den del av utredningsområdet som ligger väster om dagens väg (fig. 4) är marken kraftigt skadad av markberedning.

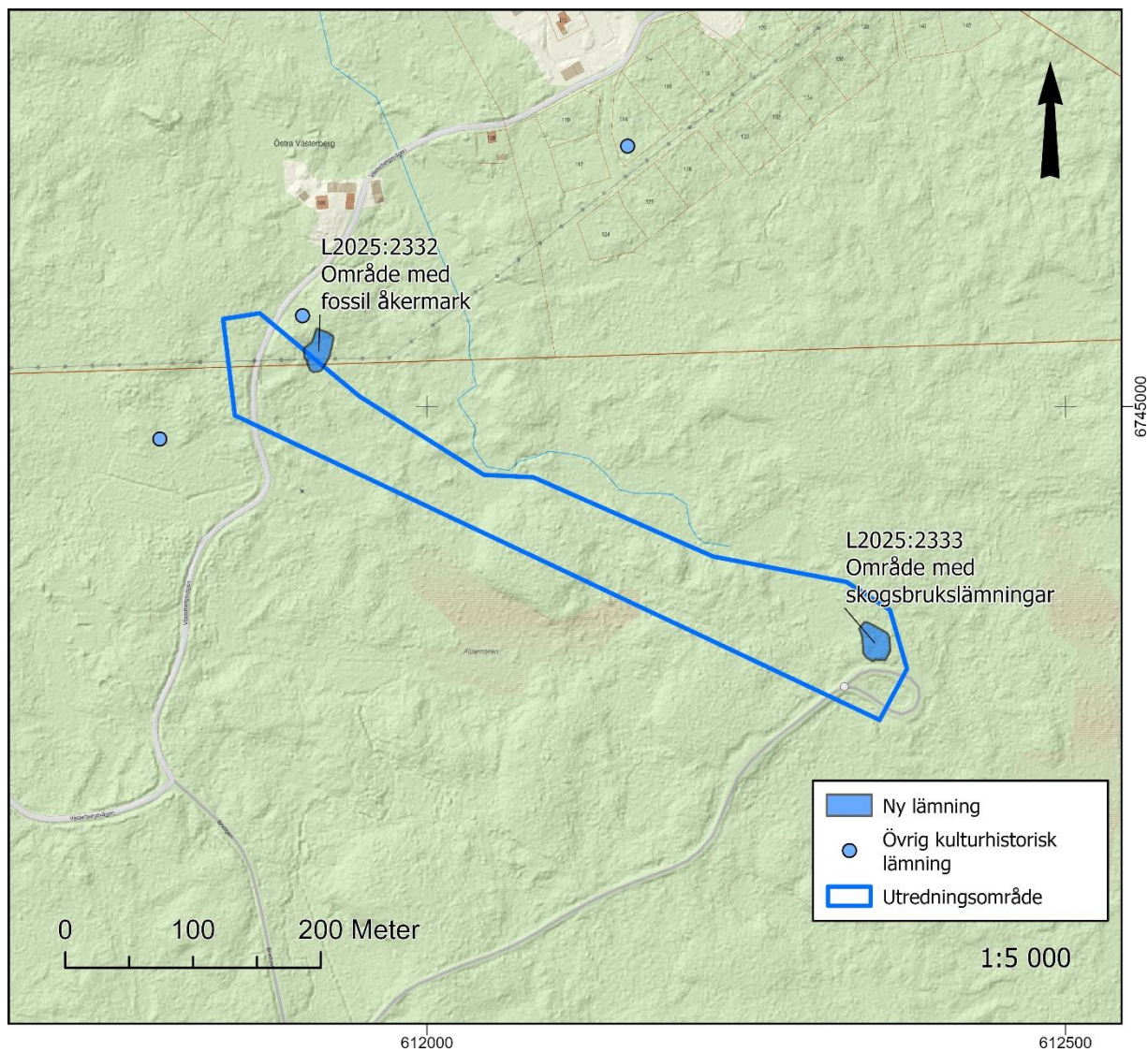
Figur 3. Karta över avmätningar från 1806, med västra delen av området och objekt 1/L2025:2332, som är ett område med fossil åkermark.

Fältarbetet

Vid utredningen påträffades två lämningar (tabell 1).

I den västra delen av utredningsområdet (fig. 4) påträffades ett område med fossil åkermark, bestående av en åker med tre tillhörande röjningsrösen (objekt 1/L2025:2332). Röjningsrösen ligger i kanten av åkern. Lämningen saknade äldre struktur och uppfyllde därför inte kriterierna för att registreras som fornlämning.

Antikvarisk bedömning: Objekt 1/L2025:2332 övrig kulturbistorisk lämning.

Figur 4. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med terrängskuggning, med utredningsområdet och påträffade lämningar markerade.

Figur 5. Översiktsbild av objekt 1/L2025:2332, område med fossil åkermark. Foto: Ida Åblin.

Figur 6. Detaljbild av objekt 1/L2025:2332. Foto: Ida Åblin.

I den östra delen av utredningsområdet (fig. 4) påträffades ett område med skogsbrukslämningar bestående av en kolbotten efter en resmila och en grund efter en kolarkoja (objekt 2/L2025:2333). I vägglinjen av kolarkojans grund finns fortfarande rester av flera stockar och den gav därmed ett yngre intryck (fig. 7, 8). Dessutom finns inget järnbruk i närområdet.

Antikvarisk bedömning: Objekt 2/L2025:2333 *övrig kulturhistorisk lämning.*

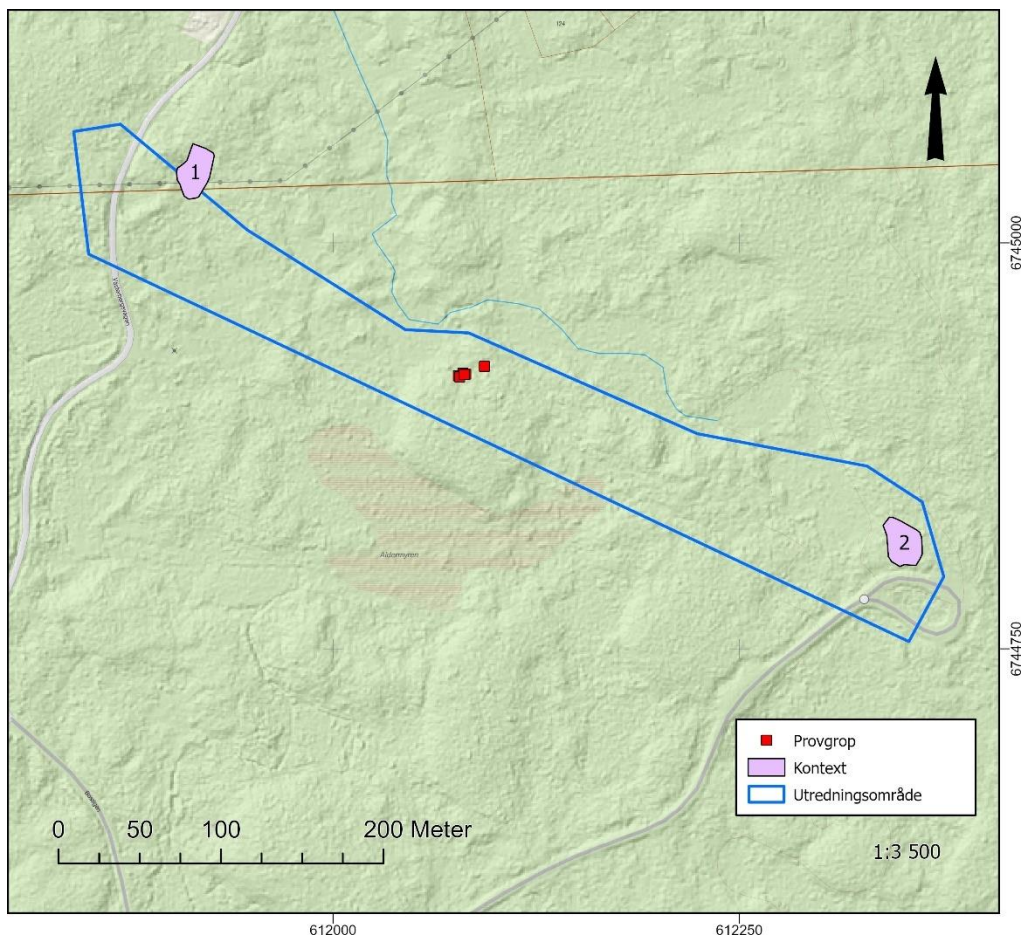

Figur 7. Objekt 2/L2025:2333. Till vänster i bild ses rester efter spisröset i kolarkojans grund. Till höger i bild ses resterna av flera stockar. I bakgrunden ses skadad vall till kolbotten. Foto: Ida Åblin.

Figur 8. Objekt 2/L2025:2333. Detaljbild på grunden från kolarkojan. I förgrunden ses flera stockar som ingått i grundens väggkonstruktion. Foto: Ida Åhlin.

Ungefär i mitten av utredningsområdet låg en mindre sandig yta intill en myr, som sågs som ett potentiellt läge för stenåldersboplats. Sex provgropar grävdes (fig. 9, 10) och sanden sållades i ett handsäll. Läget avfärdades då inga fynd eller anläggningar påträffades.

Figur 9. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med terrängskuggning- De röda kvadraterna markerar provgropparna som upptogs på stenåldersläget.

Figur 10. Stenåldersläget, med grävda provgroppar. Foto: Ida Åblin.

Nummer	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
1 L2025:2332	Område med igenvuxen åkermark, 30×20 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 åker och 3 röjningsrösen. Åkermarken är oregelbunden. Åkern är 25 m l, 12 m br. I kanten ett dike, 0,3-0,4 m br och 0,25 m dj. Röjningsrösen är 6-10 m l, 2-3 m br och 0,2-0,6 m h, uppbyggd av 0,2-1 m st stenar. Röjningsrösen ligger i kanten av åkern. Närmast plan mark nedanför SÖ-sluttande moränmark. Skogsmark, blandskog.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning.</i>
2 L2025:2333	Område med skogsbrukslämningar, 30×25 m (NV-SÖ), bestående av 1 kolbotten efter resmila och 1 grund efter kolarkoja. Kolbotten är rund, ca 16 m diam, längs S kanten är en vall, 2-3 m br och 0,3-0,5 m h. Kol vid provstick. Kojgrunden är 5×3 m (NÖ-SV). Grunden är något upphöjd, 0,1 m. I NÖ är spisiröse, 2×2 m och 1,4 m h, uppbyggt av 0,1-0,4 m st stenar. Längs kanten rest av syllstockar. Körspår genom kolbotten (NNÖ-SSV). Flack V-sluttande moränmark ned mot myr. Skogsmark, blandskog.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning.</i>

Tabell 1. Tabell över påträffade lämningar.

Förslag på vidare åtgärder

Om lämningarna inte kan undantas i exploateringen bör dessa undersökas och dateras. Det är Länsstyrelsen Gävleborg som fattar beslut om vidare åtgärder.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer: 2353-2025

Länsstyrelsens beslutdatum: 2025-03-31

Länsmuseet Gävleborgs diarienummer: 2025-125/320

Uppdragsnummer KMR: 202500371

Undersökningstid: 2025-04-10

Projektledare: Ida Åhlin

Personal: Maria Björck och Ida Åhlin

Fastigheter: Oppala 22:1

Socken: Hille

Kommun: Gävle

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Undersökt area: 36,2 ha

Arkeologitimmarna i fält: 16

Dokumentationshandlingar: Förvaras i Länsmuseets Gävleborg arkiv och servrar

Fynd: Inga fynd påträffades

Referenser

Arkiv	Akt	Åtgärd	År	Socken	Ort
Lantmäteristyreliens arkiv	V15-27:2	Avmätning	1806	Hamrånge	Västerberg nr 1-3
Rikets allmänna kartverks arkiv	J133-13H9d56	Ekonomiska kartan	1956		

Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregistret (Fornsök):

<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor (skog och historia-registret):

<https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

LänsMuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle. lansmuseetgavleborg.se